

ЕКОНОМІКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА

УДК 330.111

ПРО ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

С.Я.Кісь, Н.В.Люта, В.П.Петренко

ІФНТУНГ, 76019, м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15, тел.(03422)

e-mail: fugrer@nung.edu.ua

Рассмотрены основные проблемы эффективного использования интеллектуального потенциала нефтегазовой отрасли Украины, предложены пути активизации интеллектопользования, современные методы управления интеллектуализованными компаниями, исследовано их влияние на уровень экономической безопасности государства

The article examines major problems of effective Ukrainian oil-and-gas industry intellectual potential utilization. The ways of intellectual resources activation are presented, as well as transition directions to modern methods of intellectualized companies management and Their influence on the economic security level.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Глобальні масштаби розвитку економіки вимагають від нашої держави, з одного боку, швидких змін, пов'язаних з інтеграційними процесами, а з другого, – забезпечення національних інтересів, створення надійної системи протидії руйнівним тенденціям, що спричинені як відкритістю національного господарства, так і неспроможністю в тактичному плані локалізувати внутрішні та зовнішні загрози господарській системі. Вирішення питань, які стосуються захисту національних інтересів держави покладається на національну безпеку (НБ), провідною складовою якої є економічна безпека (ЕБ), що означає стан захищеності національного господарства від внутрішніх та зовнішніх загроз, а також спроможність національної економіки до розширеного самовідтворення [26, с.18].

Верховною Радою України 16 січня 1997 року схвалена Концепція (основи державної політики) національної безпеки України. В документі сфера економічної діяльності визначена як важлива складова національної безпеки держави (НБД), сформульовано загрози національній безпеці, серед яких важливе місце займає невирішеність проблеми ресурсної залежності вітчизняної економіки від інших країн, а також неконтрольований вплив за межі України інтелектуальних, матеріальних і фінансових ресурсів [27, с.38].

Ресурсна безпека держави – це відгалуження (напрямок) економічної безпеки. Ресурси та володіння ними є одним з головних чинників стабільності та безпеки розвитку держави. Відсутність або часткова забезпеченість ресурсами, а також їх неефективне чи неповне використання спричинює великі збитки економіці держави, призводить до прийняття рішень, що не відповідають її інтересам, загрожують її суверенітету та державності.

На нашу думку, одним з найважливіших ресурсів держави є інтелектуальний потенціал її населення, який в структурі економічної безпеки формує інтелекторесурсну безпеку країни. Інтелекторесурсна безпека – це стан національної економіки, який дозволяє зберігати стійкість і стабільність економічної системи до внутрішніх і зовнішніх загроз за рахунок ефективного використання людського капіталу як окремих галузей, так і економіки держави загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Підтвердженням самого факту неефективного використання інтелектуальних ресурсів можуть слугувати наступні оцінки використання однієї із найважливіших складових динамічного розвитку сучасного українського суспільства.

Думку найвищих державних посадовців з цього приводу озвучив Президент України в доповіді на Всеукраїнських зборах представни-

ків органів державної влади, місцевого самоврядування та громадськості 10.09.2002 року. Він, зокрема, зазначив, що продовження використання традиційних методів управління “приводить до нераціонального використання інтелектуальних і фінансових ресурсів” з відповідними економічними наслідками.

Подібні твердження можна знайти і у висновках аналітичних матеріалів Міністерства освіти і науки України, де констатується, що “внаслідок недостатнього використання наявного інтелектуального ресурсу економіка працює неефективно, що, в свою чергу, унеможливує адекватне фінансування наукових досліджень та інновацій” [16, с. 109].

Академік НАН України М.І.Долішній також загострює увагу на тому, що “з одного боку маємо значні природні ресурси, з іншого, – людські ресурси. Однак не задіємо людський капітал у використанні наявного природно-ресурсного потенціалу” [1, с. 324].

Нафтогазова галузь економіки цілком обґрунтовано вважається стратегічно важливою складовою народногосподарського комплексу української держави, яка не тільки визначає її енергетичну безпеку і перспективи розвитку, а й акумулювала протягом історії свого існування значний ресурсний потенціал (інтелектуальний, технологічний, фінансовий тощо) [2; 3; 4; 5; 6; 9; 11; 24].

На думку багатьох науковців, забезпечення якісного управління стратегічним розвитком такої складної системи як нафтогазовий комплекс України (НГКУ) з “великим природним, інтелектуальним (тут і далі підкреслено авторами) та технічним потенціалом” [24, с. 115] серед цілого ряду інших заходів повинно передбачити “максимальне задіяння усіх фінансово-економічних механізмів стимулювання виробництва, широке використання цінкових, рентних, податкових, страхових та інших стимуляторів ефективного використання ресурсного потенціалу і основних виробничих фондів” [9, с. 18].

Однак, погоджуючись із думкою багатьох експертів-членів Української нафтогазової академії, що “для вирішення масштабних програм розвитку НГКУ необхідна концентрація наукового потенціалу та спрямування його на пріоритетні потреби галузі” [11, с. 5], хочемо звернути увагу на те, що в сьогоденній ситуації традиційні управлінські кроки з “мобілізації існуючого наукового потенціалу” [6, с. 71; 5, с. 80], “концентрації наукового потенціалу та спрямування його на пріоритетні потреби галузі” [11, с. 5], а також “планомірна концентрація матеріальних, інтелектуальних і фінансових ресурсів” [4, с. 10] не принесуть бажаного ефекту у зв'язку з тим, що в галузі, як, до речі, і загалом в державі, існує і потребує вирішення проблема неефективного використання наявного ресурсного потенціалу, в т.ч. інтелектуального.

Ці найбільш узагальнені оцінки ми вважаємо абсолютно адекватними ситуації, що склалась і в нафтогазовій галузі держави, яка з кож-

ним роком зменшує фінансування фундаментальних наукових розробок у сферу галузевого управління та економіки, проте надаючи перевагу техніко-технологічним альтернативам забезпечення прибутковості. Аналітичні дослідження та оцінки тенденцій розвитку галузі, виконані протягом останніх років багатьма експертами незалежно один від одного, свідчать про це досить красномовно. Не наводячи конкретних цифр, пошлемось тільки на витримки з праць науковців, визнаних в галузі.

В роботі [6, с. 70] автор констатує існування “практики розпилювання матеріальних, фінансових та інтелектуальних ресурсів по всьому фронту науково-технічної діяльності”, що обумовлює “незадовільне використання сучасних (в т.ч. світових) досягнень науки і техніки” і вимагає невідкладного “припинення розвалу наукового потенціалу галузі”.

Автор роботи [5, с. 80-82] наголошує на “низькому рівні організації наукових досліджень”, у зв'язку з чим цілком слушно стверджує, що “стан речей у генерації інноваційних продуктів та їх своєчасне і ефективно використання у сфері економіки та управління, зокрема в НГКУ, не може бути визнаний нормальним”. Якщо ж в галузі не приділяється належної уваги розвитку наукових досліджень у сфері соціально-економічної та управлінської тематики, то це, в свою чергу, гальмує всі інші трансформаційні процеси.

Виділення раніше невирішених частин загальної проблеми. Тому проблему аналізу та оцінки рівня використання інтелектуально-ресурсного потенціалу НГКУ і визначення ключових дій, з метою підвищення впливу цього ресурсу на ефективність і результативність її функціонування, можна вважати актуальною і такою, що в найближчій перспективі визначатиме її ринкову позицію і впливатиме на рівень економічної безпеки держави..

Якщо звернутись до традиційного ресурсного забезпечення соціально-економічних систем кадрами, фінансами, основними засобами і сировиною, то саме кадрове забезпечення сьогодні необхідно інтерпретувати дещо в іншому світлі. Адже в процесі переходу до постіндустріальних шляхів розвитку економіки (“нова економіка”, “інформаційна економіка”, “економіка знань”, “нематеріальна економіка”, “інтелектуалізована економіка” тощо) [12] саме інтелектуальні здібності, а не фізичні активи стають домінуючим і детермінуючим чинником зростання і розвитку суб'єктів господарювання через створення додаткової вартості. На жаль, це ще не знаходить адекватного відображення в практиці вітчизняного, а тому і галузевого менеджменту.

Виклад основного матеріалу. Використавши запропоноване в [19, с. 92] логіко-математичне рівняння досягнення соціально-економічною системою позитивного господарського результату і трансформували його в такі залежності логічного

$$G_i(t) = M(t) \& F(t) \& N_i(t) \& \text{NatR}(t) \& \text{FisR}(t) \& \text{FinR}(t) = 1 \quad (1)$$

та алгебраїчного вигляду

$$G_i(t) = M(t) \bullet F(t) \bullet N_i(t) \bullet \text{NatR}(t) \bullet \text{FisR}(t) \bullet \text{FinR}(t) = 1, \quad (2)$$

отримаємо модель господарсько-економічного потенціалу галузі.

Ця модель визначає загальну потенційну можливість галузі, як і будь-якої ринкової структури, досягати економічного успіху $G_i(t) = 1$, а отже, і підвищувати рівень економічної безпеки через врахування наявності сировинних ($\text{NatR}(t) = 1$), фінансових ($\text{FinR}(t) = 1$) і матеріальних ($\text{FisR}(t) = 1$) ресурсів, здатності галузевих суб'єктів управління ($M(t) = 1$) приймати необхідну кількість якісних і компетентних управлінських рішень ($N_i(t) = 1$) про оптимальне використання ресурсів та організувати реалізацію цих рішень кваліфікованим персоналом галузі ($F(t) = 1$), здатним до оптимального перетворення ресурсів у готову продукцію чи послуги. Відсутність (0) або незадовільний стан (< 1) будь-якої складової наведених рівнянь, обумовлює результати, адекватні стану ресурсного забезпечення, коли $G_i(t) = 0$, або $G_i(t) \ll 1$.

Аналіз господарсько-економічного потенціалу НГКУ згідно з представленою моделлю свідчить про успішне досягнення останньою її основної мети – прибутковості з можливістю подальшого економічного і соціального розвитку.

Складовими загальної успішної оцінки функціонування галузі $G_i(t)$ слід, для прикладу, вважати генерацію протягом 2002 року 1,24 млрд. гривень чистого прибутку, 13,8% ВВП держави та 13,2% загальних надходжень до державного бюджету. Цей успіх був забезпечений працюючим персоналом $M(t) \& F(t) = 165$ тис. працівників, що становить $< 1\%$ від загальної кількості зайнятих в державі з використанням основних фондів $\text{FisR}(t)$ ($\approx 3,5\%$ основних фондів держави) для розробки природних ресурсів $\text{NatR}(t)$ (219 родовищ) із загальними витратами $\text{FinR}(t)$ 25,47 млрд. гривень [16, с. 20].

Той факт, що 1% зайнятих у державі працівників генерує 13,2% загальних надходжень до її бюджету, свідчить про дійсно стратегічну важливість галузі та її визначальну роль у формуванні системи економічної безпеки держави. Однак ця ситуація складається на фоні відверто незадовільного функціонування багатьох інших галузей економіки України (сільське господарство, переробна і легка промисловість, мале і середнє підприємство тощо) і в перспективі може швидко зникнути, залишивши галузь з цілим переліком добре відомих техніко-технологічних, організаційно-структурних і фінансово-економічних проблем, що роблять її інвес-

тиційно-непривабливою (застарілі технології та обладнання, відсутність стратегічних програм розвитку з виходом на світові ринки товарів і послуг, значні обсяги кредиторської і дебіторської заборгованостей, нестача власних фінансових ресурсів і т.п.). Саме тому чистий прибуток в розмірі 1,24 млрд. гривень не можна вважати достатнім фінансовим ресурсом для самостійного інвестування подальшого динамічного розвитку, а наявність значних сум кредиторської (2002 – 17,22 млрд. грн., 2003 – 15,17 млрд. грн.) і дебіторської (часто уже безнадійної) заборгованостей (2002 – 13,1 млрд. грн., 2003 – 10,9 млрд. грн.) взагалі ставить під сумнів твердження про прибуткову діяльність галузі [25, с. 86].

Єдиним наявним і доступним ресурсом галузі, здатним, на наш погляд, розв'язати більшість проблем, пов'язаних з енергетичною складовою економічної безпеки, є інтелектуальний потенціал її кадрового наповнення. Відомо, що інтелектуальний потенціал – це прогнозована інтегральна здатність особи чи групи осіб (персоналу організації, підприємства, населення територіальної громади, регіону, країни) до створення нових духовних та матеріальних цінностей [7, с. 87; 23, с. 150]. Але слід підкреслити, що здатність персоналу до створення нових духовних і матеріальних цінностей сама по собі не трансформується в позитивні результати, а вимагає копіткої і наполегливої роботи з управлінням цим процесом. Таке управління отримало назву “управління знаннями”, яким “На жаль ні теоретики, ні тим більше практики вітчизняного менеджменту серйозно не займаються...” [18, с. 5].

Тому першою і головною умовою досягнення позитивного результату слід вважати формування і належне використання існуючого інтелектуального потенціалу персоналу галузі $M(t) \& F(t)$ і, в першу чергу, управлінської складової $M(t)$ як джерела вироблення і реалізації $N_i(t)$ рішень, які б сприяли раціональному використанню наявного природно-ресурсного потенціалу і зменшували ступінь внутрішніх та зовнішніх загроз у стратегічно важливій галузі економіки держави. Саме в сфері інтелектуального використання знаходяться головні ресурси і резерви економічного розвитку НГКУ.

Як було продемонстровано вище, чимало експертів оцінюють використання інтелектуального потенціалу галузі негативно. Непрямим підтвердженням цього факту можна вважати і думку генерального директора Науково-дослідного інституту нафтогазової промисловості ДП “Науканафтогаз” С. О. Лизуна про те, що “прихід у 2002 році нової управлінської команди у НАК “Нафтогаз України” приніс з собою кардинальну зміну ставлення до науки у Компанії”, в т.ч. з метою “раціонального використання ресурсів у нафтогазовій галузі” [15, с. 7]. Цим самим підтверджується нераціональна позиція керівництва НАК щодо галузевої науки протягом попередніх років.

Створення ДП “Науканафтогаз” і поставлені перед ним складні та амбітні завдання справді можна вважати зміною ставлення до науки зі сторони керівництва галузі. Слід відзначити, що це тільки перший і поки незначний крок в потрібному напрямку, тому що економічний успіх інтелектуалізованої компанії визначається не стільки ставленням до науки, скільки розумінням ролі інтегрального інтелекту майже 200 тис. працівників, тобто інтелектуальних ресурсів, сконцентрованих не тільки в наукових установах, а й в усіх інших структурах, які мають безпосереднє відношення до формування кінцевих результатів діяльності НГКУ.

Головним же питанням є: як накопичений протягом років і ніким до цього не оцінений інтелектуальний капітал галузі (людський, структурний і споживчий) ефективно і результативно трансформувати в реальні економічні результати, які є важливим чинником у формуванні системи економічної безпеки України.

Вважаємо за потрібне наголосити, що серед задекларованих Національною Програмою “Нафта і газ України до 2010 року” стратегічних напрямках розвитку НАК “Нафтогаз України” продовжують переважати техніко-технологічні альтернативи з цілком логічним спрямуванням капітальних вкладень в розвідку нафтогазових родовищ, інтенсифікацію видобутку вуглеводневої сировини з впровадженням новітніх технологій і технічних засобів, реконструкцію технологічних потужностей тощо. При цьому, на жаль, не передбачене інвестування в інтелектуалізацію персоналу, створення інтелектуальних продуктів, захист і охорону об’єктів інтелектуальної власності, тобто нарощування інтелектуального капіталу.

Тому сьогодні стратегічно важливою для НГКУ пропонуємо вважати пріоритетну розробку і подальшу реалізацію Стратегії формування, розвитку та ефективного використання інтелектуально-ресурсного потенціалу галузі як соціально-економічної системи – конгломерату виробничих, комерційних, наукових і освітньо-навчальних організацій, головним джерелом розвитку яких є творчий потенціал працівників [12, с. 13; 13].

В основу Стратегії доцільно покласти запропонований в [23, с. 150] та вдосконалений нами ланцюг послідовних трансформацій інтелекту працівників галузі в конкретні економічні результати її діяльності: інтелект працівників галузі \Rightarrow інтелектуальний потенціал галузі \Rightarrow управління процесом інтелектокористування \Rightarrow інтелектуальні продукти \Rightarrow інтелектуальна власність \Rightarrow інтелектуальний капітал \Rightarrow управління інтелектуальним капіталом \Rightarrow економічні результати \Rightarrow економічна безпека.

Ключовими ланками запропонованої послідовності трансформацій ми вважаємо процеси управління інтелектокористуванням [20; 21; 22] та інтелектуальним капіталом [8; 10; 12; 13] – головних функцій органів управління суб’єктів ринку в сучасному діловому світі, що

дуже влучно підкреслено в [10, с. 39]: “управління інтелектуальним капіталом потребує інтелектуальної праці”.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі.

На нашу думку, наведені вище підходи до формування, розвитку та ефективного використання інтелектуально-ресурсного потенціалу галузі повинні бути вписані в загальну Стратегію економічної безпеки України. В цьому документі буде визначено характеристики основних загроз економічній сфері держави, критерії і параметри стану економіки, що забезпечують життєздатність країни, розроблено механізм забезпечення економічної безпеки України на основі ефективного використання її природного, виробничого та інтелектуального потенціалу.

Якщо управління процесом інтелектокористування покликане забезпечити використання інтелектуально-ресурсного потенціалу галузі для отримання інтелектуальних і матеріальних результатів, то управління інтелектуальним капіталом – комерційне використання цих результатів: накопичених унікальних знань і досвіду, наукомістких технологій та інновацій, комп’ютерних програм, баз даних, інтуїції, організаційських здібностей персоналу з отриманням різного роду конкурентних переваг і наступною їх конвертацією в прибуток.

Запропонований підхід дасть змогу за рахунок активізації інтелектуально-ресурсного потенціалу та використання існуючого інтелектуального капіталу, навіть при дефіциті певних видів ресурсного забезпечення, генерувати та впроваджувати технічні та організаційні ідеї і рішення, які забезпечать досягнення позитивного результату, коли $G_i(t) = 1$.

Кафедрами факультету управління галузевим і регіональним економічним розвитком Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, який є базовим вищим навчально-освітнім і науковим закладом нафтогазової галузі, розпочаті ініціативні наукові дослідження та зроблені перші кроки в реорганізації навчального процесу з удосконалення впровадження методів управління інтелектуальними ресурсами.

Отримані результати можуть лягти в основу Стратегії формування, розвитку та ефективного використання інтелектуально-ресурсного потенціалу та управління наявним інтелектуальним капіталом НГКУ – від підготовки фахівців, розробки галузевих стандартів, методик, нормативних документів і проведення наукових досліджень до створення (виявлення) інтелектуально-місткої продукції, її охорони, захисту та капіталізації, а також управління інтелектокористуванням та інтелектуальним капіталом.

Процес переходу НГКУ на сучасні методи управління інтелектуалізованими компаніями, на нашу думку, доцільно розпочинати щонайменше з таких кроків:

1. У виробничо-комерційній сфері:

- ввести в практику управління компанією використання інтелектоінтегруючих та інтелектомотивуючих управлінських технологій;

- створити або реорганізувати у головних структурах галузі госпрозрахункові підрозділи з питань виявлення, охорони захисту та комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності та управління інтелектуальним капіталом (патентні повірені, оцінювачі нематеріальних активів, фахівці з комерціалізації інтелектомісткої продукції, менеджери інтелектуальної власності тощо);

- провести інвентаризацію наявних об'єктів інтелектуальної власності;

- провести комплексну інтегральну оцінку інтелектуального капіталу та визначити ефективність його використання.

- за результатами інвентаризації та оцінки інтелектуального капіталу, а також проведення кон'юнктурно-маркетингових досліджень розробити рекомендації з найбільш ефективного використання об'єктів інтелектуальної власності;

- розпочати і постійно підтримувати організацію всебічних рекламних заходів (виставки, ярмарки, семінари, конференції, формування електронного нафтогазового банку інновацій тощо) з метою реалізації об'єктів інтелектуальної власності.

2. У науковій сфері:

- розробити методи, стилі і механізми забезпечення належного інтелектокористування;

- розробити та впровадити методології якісної і кількісної оцінки інтелектуального потенціалу галузі та інтелектуального капіталу її складових суб'єктів господарювання;

- розробити галузеві стандарти з питань виявлення, охорони та комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності;

- розробити галузеві стандарти з питань управління інтелектуальним капіталом;

- розробити галузеве Положення про мотивацію і стимулювання авторів інтелектуальної продукції.

3. У сфері освіти:

- ввести в процес підготовки фахівців курси з основ інтелектуальної власності, управління інтелектуальним капіталом, виявлення, оцінки та обліку нематеріальних активів;

- запропонувати через систему післядипломної освіти для фахівців курси підвищення кваліфікації з питань інтелектокористування, управління інтелектуальним капіталом та охорони інтелектуальної власності;

- вивчити галузеві потреби на фахівців згаданих напрямків та запропонувати шляхи їх вирішення.

Належне виконання сформульованих завдань дасть можливість галузі стати важливим інституційним інструментом, який, залучаючи нових працівників, здійснюватиме їх неперервну освіту, формуватиме висококваліфікованих, самостійних, інноваційно налаштованих працівників-інтелектуалів, перетворюючись в центр тяжіння різноманітних форм творчої активності.

За рахунок цього галузь не тільки підвищить результативність власної діяльності, але й стане джерелом генерування нових інтелектуальних продуктів, накопичення та вмілого використання інтелектуального капіталу. А це, в свою чергу, різко збільшить ринкову цінність галузі та її структурних складових, які сьогодні продовжують оцінюватись виключно за балансовою вартістю основних фондів, матеріальних і фінансових ресурсів без врахування вартості продуктів творчості інтелекту, які іноді коштують в десятки разів більше.

На сьогоднішній день питання економічної безпеки набуло особливої актуальності, оскільки від його вирішення залежить, чи буде економіка Україна міцною та самодостатньою. Насамперед, важливо врахувати помилки, допущені при здійсненні економічних перетворень, які призвели до руйнівних процесів не лише в економіці, але й, що небезпечніше, – до часткової втрати інтелектуально-ресурсного потенціалу окремих галузей економіки.

Таким чином, доцільність проведення активної роботи в напрямку використання інтелектуально-ресурсного потенціалу НГКУ для якісного підвищення його виробничих чинників не викликає сумніву, а прогнозовані на підставі світового досвіду результати красномовно доводять її стратегічну важливість і актуальність в контексті економічної безпеки держави.

Література

1. Використанню та охороні природно-ресурсного потенціалу Волині – вагому наукову підтримку // Регіональна економіка. – 2002. – №4. – С. 325-328.

2. Григор'єв В.І. Стан, проблеми і перспективи нафтогазового комплексу України // Матеріали 5-ї Міжнародної конференції УНГА "Нафта-Газ України-98". 15-17 вересня 1998 р. – Полтава. – 1998. – Т.2. – С. 341-342.

3. Данилюк М.О. Організаційно-економічні основи реформування нафтогазового комплексу України. – Київ: Манускрипт, 1998. – 164 с.

4. Данилюк М.О., Орлова В.К. Напрямки поліпшення фінансового стану нафтогазовидобувної промисловості України // Фінанси України. – 1999. – №1. – С. 7-10.

5. Данилюк М.О. Про вдосконалення організації науково-дослідних робіт з економіки та управління в нафтогазовому комплексі України // Українська нафтогазова академія. 10 років натхненної праці. 1993-2003. – Київ: УНГА, 2003. – С. 80-86.

6. Довжок Є.М. Проблеми розвитку нафтової промисловості України // Проблеми нафтогазового комплексу України. 1993-2002. – Львів: УНГА, 2002. – С. 69-75.

7. Долішній М. Соціально-психологічні компоненти трудового потенціалу. Демографічні аспекти відтворення трудового потенціалу. – Київ: Ч. Ш. – С. 87.

8. Жаворонкова Г.В. Управління інтелектуальним капіталом // Матеріали IV Всеукраїн-

ської науково-практичної конференції “Проблеми підготовки фахівців з інтелектуальної власності в Україні” (27-28 квітня 2004 року, м. Київ). – К.: Ін-т інтелектуальної власності і права, 2004. – С. 44-47.

9. Іванух Р. Стратегічні проблеми розвитку нафтогазового комплексу України // Регіональна економіка. – 2000. – №2. – С. 16–25.

10. Кендюхов О. Сутність і зміст організаційно-економічного механізму управління інтелектуальним капіталом підприємства // Економіка України. – 2003. – №2. – С. 33-41.

11. Ковалко М.П. Внесок Української нафтогазової академії у науково-технічний прогрес нафтогазового комплексу України (до 10-річчя творчої праці) // Українська нафтогазова академія. 10 років натхненної праці. 1993-2003. – Київ: УНГА, 2003. – С. 80–86.

12. Короп І.В. Роль відділу охорони інтелектуальної власності з питань накопичування, систематизації та користування інтелектуальним капіталом // Розвідка та розробка нафтових і газових родовищ. – 2004. – № 2(11). – С. 104-105.

13. Короп І.В., Люта Н.В., Петренко В.П. Про основні шляхи вирішення проблеми ефективного використання інтелектуальних ресурсів нафтогазової галузі України // Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції “Проблеми підготовки фахівців з інтелектуальної власності в Україні” (27-28 квітня 2005 року, м. Київ). – К.: Ін-т інтелектуальної власності і права, 2005. – С. 95-99.

14. Крижанівський Є.І., Ревтюк Є.А., Петренко В.П. Про стратегії розвитку та використання інтелектуально-ресурсного потенціалу економічної системи // Тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції “Інноваційна модель та стратегія економічного розвитку”. – К.: Інститут економічного прогнозування НАН України, 2002. – С. 62-64.

15. Лизун С. Нова управлінська команда НАК “Нафтогаз України” кардинально змінила ставлення до науки у Компанії // Геологічна галузь: проблеми розвитку. – 2003. – С. 7-9.

16. Науково-технічний потенціал України та перспективи його розвитку (Інформаційно-аналітичний матеріал МОН України) // Проблеми винахідництва та раціоналізаторства в Україні: Тез. доп. та повід. – Львів: ЛьвЦНТЕІ. – 2001. – С. 102-110.

17. Національна акціонерна компанія “Нафтогаз України”. Інформаційні матеріали Департаменту науки і техніки та Департаменту інформаційних технологій НАК “Нафтогаз України”. – Київ: ООО Компанія “Адаструм”. – 2003. – 68 с.

18. Ногин В., Войт С. Менеджмент и Знание // Менеджмент и менеджер. – 2002. – № 4. – С. 5-10.

19. Петренко В.П., Петренко Л.С. Модель досягнення цільового результату управління економічним розвитком // Тези науково-технічної конференції професорсько-викладацького

складу університету. – Івано-Франківськ: ІФДТУНГ, 1998. – С. 92-93.

20.Петренко В.П. Управління процесом належного використання інтелектуально-ресурсного потенціалу організаційних систем // Тези доповідей і повідомлень 2-ї Міжнародної науково-практичної конференції “Управління персоналом: економіка, інновації, освіта”. – Львів: ЛьВЦНТЕІ, 2001. – С. 118-121.

21.Петренко В.П. Управління процесом інтелектокористування як засіб сталого інноваційного розвитку // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Проблеми управління інноваційною діяльністю: Збірник наукових праць. – Львів: НАН України. Інститут регіональних досліджень, 2002. – Випуск 4 (XXXV). – С.14-23.

22.Петренко В.П. Управління використанням інтелектуальних ресурсів суспільства – головний чинник сталого розвитку // Регіональні Перспективи. – 2003. – № 2-3. – С. 165-167.

23.Петренко В.П., Короп І.В. До визначення базових понятійних категорій, обов’язкових для розкриття в навчальних дисциплінах, в контексті забезпечення неперервної освіти в сфері інтелектуальної власності // Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції “Проблеми підготовки фахівців з інтелектуальної власності в Україні” (27-28 квітня 2004 року, м. Київ). – К.: Ін-т інтелектуальної власності і права. – 2004. – С. 149-152.

24.Тутова О. Постановка задачі раціоналізації транспортно-економічних зв’язків у нафтогазовому комплексі України // Регіональна економіка. – 2002. – №2. – С. 115–123.

25.НАК “Нафтогаз України»: статистика доходів // НЕФТЬ И ГАЗ. – С. 86.

www.oil-gas.com.ua

26.Жаліло Я.А. Економічна безпека – справа всіх і кожного // Урядовий кур’єр. – 13 серпня 1998. – № 154-155. – С. 18.

27.Концепція (основи державної політики) національної безпеки України // Відомості Верховної Ради. – 1997. – № 9. – С. 38-46.